

Praca obcokrajowców w Polsce

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ W stosunku do ubiegłej dekady przybyło badanych znających osobiście mieszkających w naszym kraju cudzoziemców (wzrost z 26% w 2010 roku do 33%) – najczęściej obywateli Ukrainy (zna ich 17%, w 2010 roku 6%). Przybyło również ankietowanych mających w swoim otoczeniu osoby, które cudzoziemców zatrudniały (wzrost z 14% do 26%).
- ▶ Zdecydowana większość Polaków (85%) akceptuje podejmowanie w Polsce pracy przez obcokrajowców, przy czym ponad połowa (55%) – każdej, a niespełna jedna trzecia (30%) – tylko niektórych rodzajów prac.
- ▶ Polacy są obecnie bardziej przychylni wobec pracy w Polsce obcokrajowców ze Wschodu (z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Armenii, Gruzji i Mołdawii), niż byli w ubiegłej dekadzie. Większość postrzega ją jako korzystną dla zatrudniających ich przedsiębiorstw (84% wobec 5% będących przeciwnego zdania) i polskiej gospodarki (63% wobec 19%). Co do wpływu na sytuację własną i ogółu pracowników w kraju, zdania są podzielone: w pierwszym przypadku częściej dostrzegane są jej pozytywne aspekty (33% wobec 28%), a w drugim – negatywne (43% wobec 38%).
- ▶ Podobnie jak przed laty, opinia publiczna jest przychylna ułatwieniom w podejmowaniu w Polsce pracy przez obywateli wyżej wymienionych państw, jeśli tylko nie ma Polaków chętnych do jej wykonywania (75% wobec 18% niezgadających się z tym). Ogólnie rzecz biorąc, większość jednak nadal uważa, że rząd powinien dążyć do tego, by ich liczba się zmniejszała (60%), a nie zwiększała (15%).

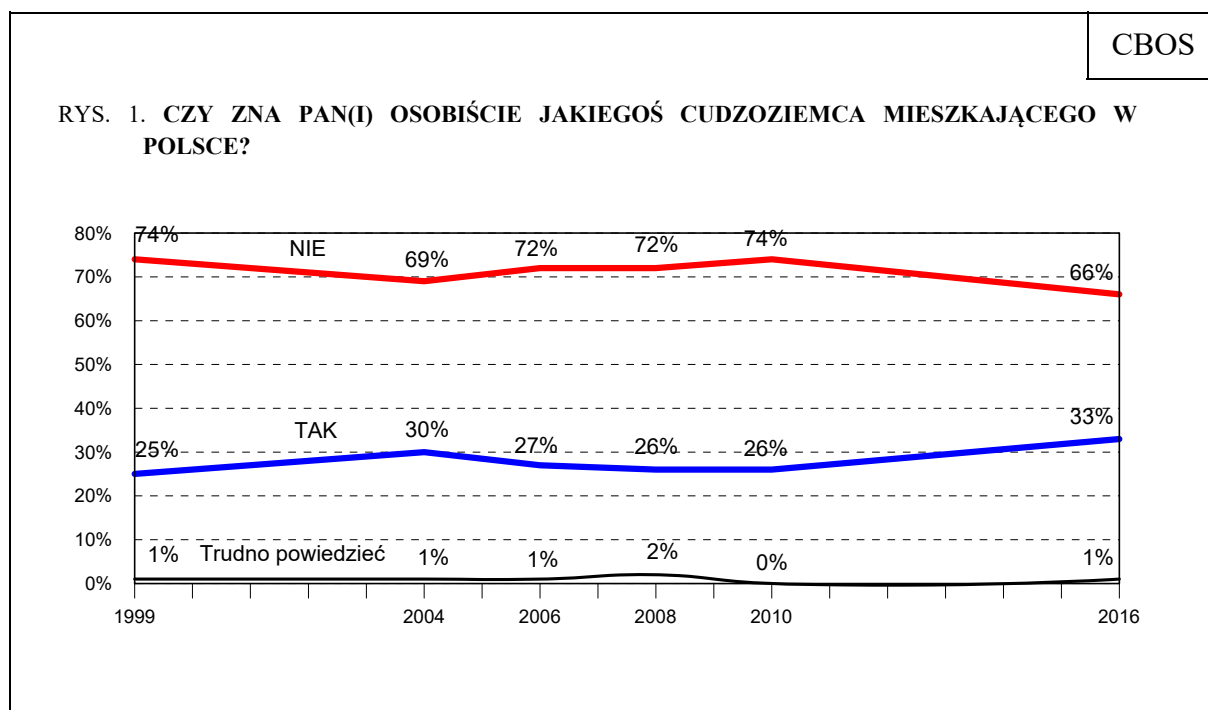
W ostatnim czasie do Polski napływają liczni pracownicy z innych krajów, głównie z Ukrainy. Należy ona – obok Białorusi, Rosji, Armenii, Gruzji i Mołdawii – do państw, dla obywateli których polskie prawo przewiduje ułatwienia dotyczące pobytu i podejmowania zatrudnienia. Są oni objęci tzw. procedurą oświadczeniową, która pozwala im wykonywać w Polsce pracę przez sześć miesięcy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę. Warunkiem jest zgłoszenie przez pracodawcę w powiatowym urzędzie pracy oświadczenia o zamiarze ich zatrudnienia. Korzystanie z tego ułatwienia cieszy się dużą popularnością: w ubiegłym roku w powiatowych urzędach pracy zarejestrowano 782 222 oświadczeń, a w pierwszej połowie bieżącego roku – 634 321. Ogromna większość (około 97%) dotyczyła obywateli Ukrainy. Ze względu na potrzebę dostosowania ustawodawstwa do przepisów unijnych (konieczność wdrożenia tzw. dyrektywy sezonowej), a także wprowadzenia lepszej kontroli napływu pracowników (obecny system nie przewiduje np. możliwości odrzucenia rejestracji oświadczenia) i ograniczenia nadużyć (część cudzoziemców wykorzystuje oświadczenia wyłącznie po to, aby podjąć inną pracę na terytorium Polski lub w innym kraju strefy Schengen), przygotowana jest nowelizacja, która ma wejść w życie w przyszłym roku, a zasadnicze zmiany przepisów w tym zakresie nastąpią na początku 2018 roku. W miejsce procedury oświadczeniowej wprowadzi ona zezwolenia na pracę sezonową i krótkoterminową. Od obywateli państw, których dotyczyły dotychczasowe ułatwienia, nadal nie będzie się wymagać tzw. testu runku pracy – czyli pozostaną oni zwolnieni z konieczności wykazania zapotrzebowania na pracowników zza granicy na lokalnym rynku pracy.

W sondażu¹ interesował nas stosunek Polaków do podejmowania w Polsce pracy przez cudzoziemców, ze szczególnym uwzględnieniem obcokrajowców ze Wschodu, których dotyczą i prawdopodobnie nadal będą dotyczyć preferencje w zatrudnianiu. Oprócz tego chcieliśmy się dowiedzieć, jaka jest obecnie skala znajomości i zatrudniania obcokrajowców.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (317) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 8–19 października 2016 roku na liczącej 937 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

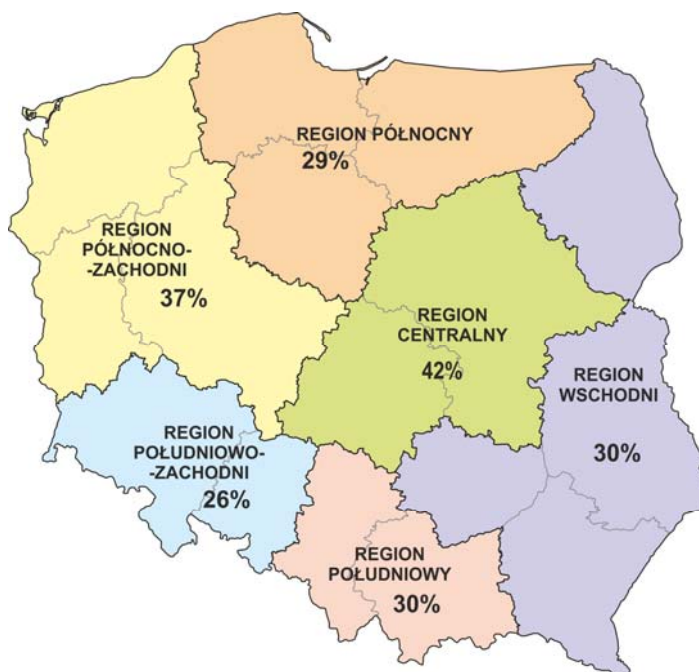
ZNAJOMOŚĆ, ZATRUDNIANIE I ZAPOTRZEBOWANIE

Mieszkającego w Polsce obywatela innego państwa zna osobiście co trzeci badany (33%). Odnotowujemy pod tym względem wzrost w stosunku do końca lat 90. i ubiegłej dekady, kiedy to znajomość mieszkającego w naszym kraju cudzoziemca deklarowała mniej więcej jedna czwarta ankietowanych.

Znajomość cudzoziemców mieszkających w Polsce częściej niż inni deklarują badani poniżej 45 roku życia, mieszkańcy największych aglomeracji, osoby mające wyższe wykształcenie, respondenci z gospodarstw o najwyższych dochodach *per capita*, przedstawiciele takich grup zawodowych, jak kadra kierownicza i specjaliści, technicy i średni personel, pracownicy administracyjno-biurowi, robotnicy niewykwalifikowani oraz prywatni przedsiębiorcy. Wyróżnia się pod tym względem także centralny region Polski, natomiast najmniej badanych znających jakiegoś mieszkającego w naszym kraju obcokrajowca jest w regionie południowo-zachodnim.

RYS. 2. DEKLAROWANA ZNAJOMOŚĆ CUDZOZIEMCÓW MIESZKAJĄCYCH W POLSCE

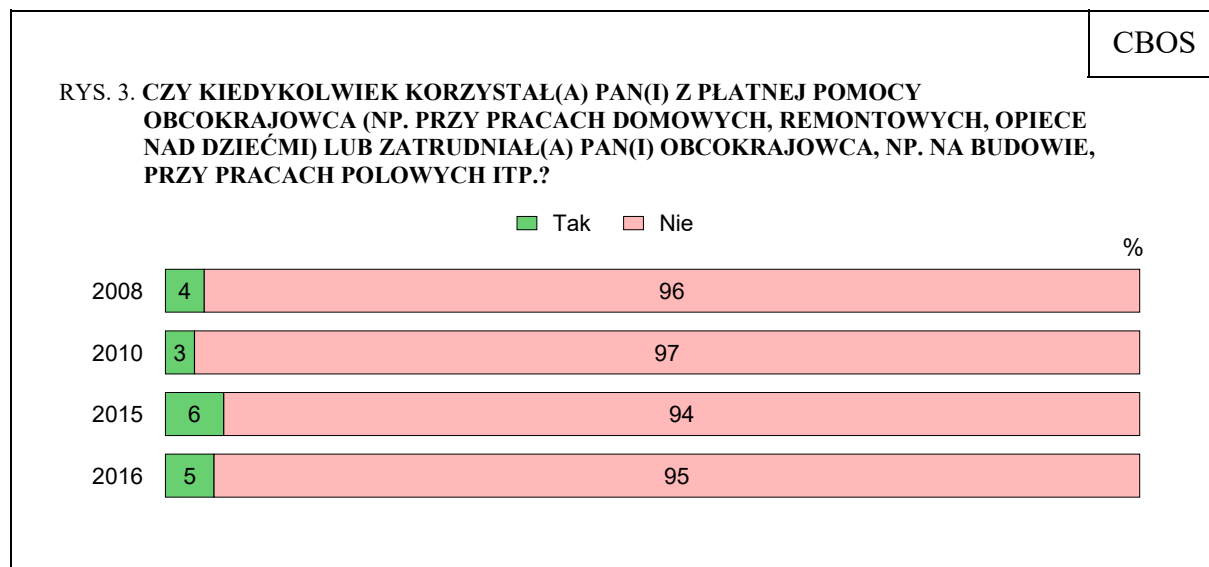
Badani najczęściej znają mieszkających w Polsce obywateli Ukrainy (17% ogółu). Dla porównania – w 2010 roku ich znajomość deklarowało 6% Polaków. Znacznie mniej osób zna kogoś pochodzącego z Rosji (2%), Białorusi (1%), Armenii (1%) lub innych państw byłego ZSRR (1%). Jeśli chodzi o mieszkających w Polsce cudzoziemców z państw Unii Europejskiej, Polacy najczęściej wymieniają Niemców (4%) oraz obcokrajowców z Wysp Brytyjskich (2%), Włochów (2%), rzadziej (po 1%) – Francuzów, Hiszpanów, Skandynawów. Wśród wymienionych krajów UE znalazły się także m.in. Czechy, Słowacja, Bułgaria i Rumunia. Osobę pochodzącą z krajów arabskich, np. z Tunezji lub Syrii, zna 3% dorosłych, a z krajów azjatyckich – głównie z Chin, Japonii, Wietnamu – lub afrykańskich – po 2%. Również dwóch na stu badanych (2%) zna mieszkającego w Polsce obywatela Stanów Zjednoczonych.

Tabela 1

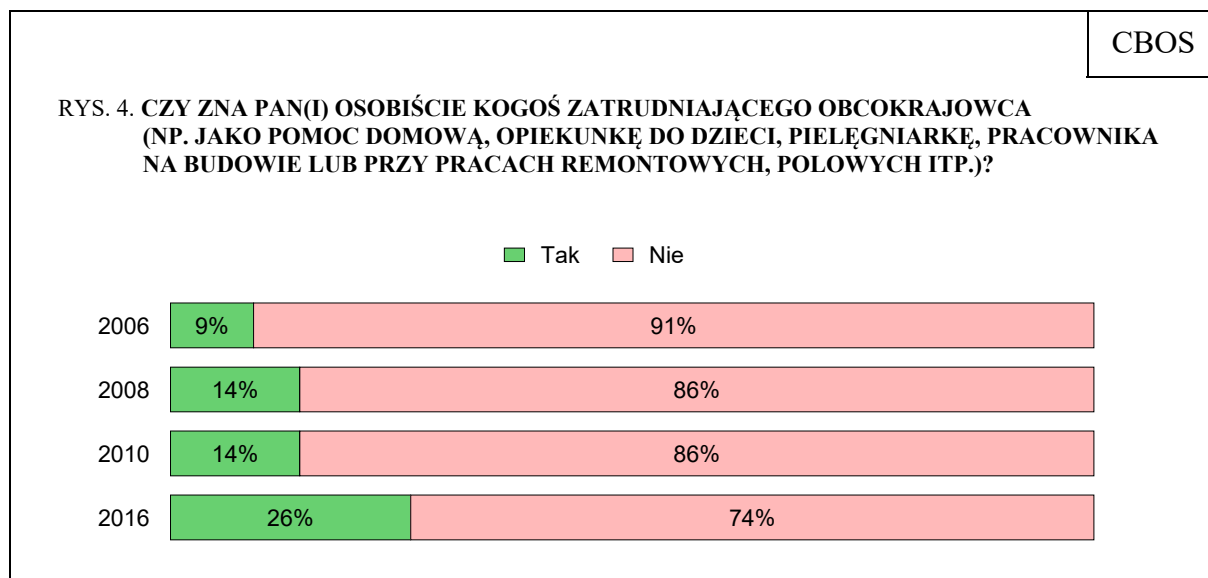
Kraje pochodzenia cudzoziemców mieszkających w Polsce według deklaracji respondentów znających takie osoby	Badani znający cudzoziemca mieszkającego w Polsce (N=308)	Ogół badanych
	w procentach	
Ukraina	51	17
Rosja	5	2
Białoruś	4	1
Armenia	3	1
Inne kraje byłego ZSRR	3	1
Niemcy	13	4
Wielka Brytania, Irlandia, Szkocja, Walia	7	2
Włochy	5	2
Hiszpania	3	1
Francja	3	1
Szwecja, Norwegia, Dania	3	1
Inne kraje europejskie	7	2
Kraje arabskie	10	3
Kraje azjatyckie	7	2
Kraje afrykańskie	7	2
Stany Zjednoczone	5	2
Turcja	4	1
Indie	3	1
Inne kraje	3	1
Trudno powiedzieć	2	1

Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić kilku obcokrajowców

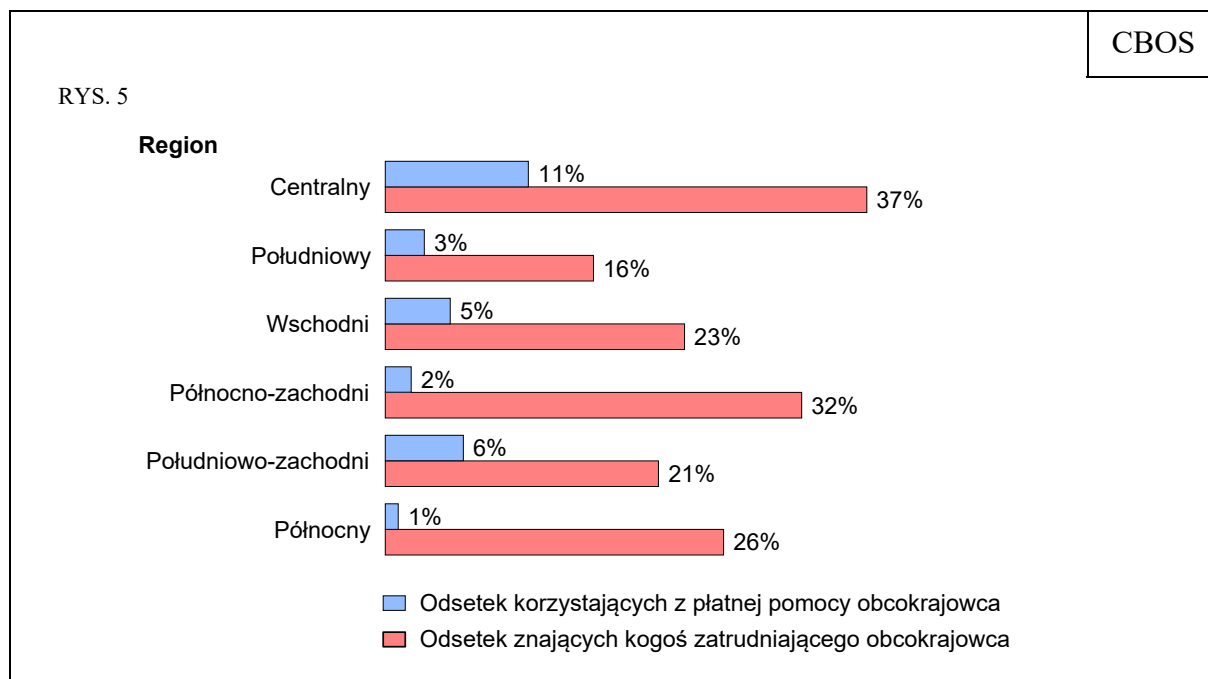
Co dwudziesty Polak (5%) korzystał z płatnej pomocy obcokrajowca, np. przy pracach domowych, remontowych, opiece nad dziećmi, lub zatrudniał obywatela innego kraju na budowie czy przy pracach polowych.

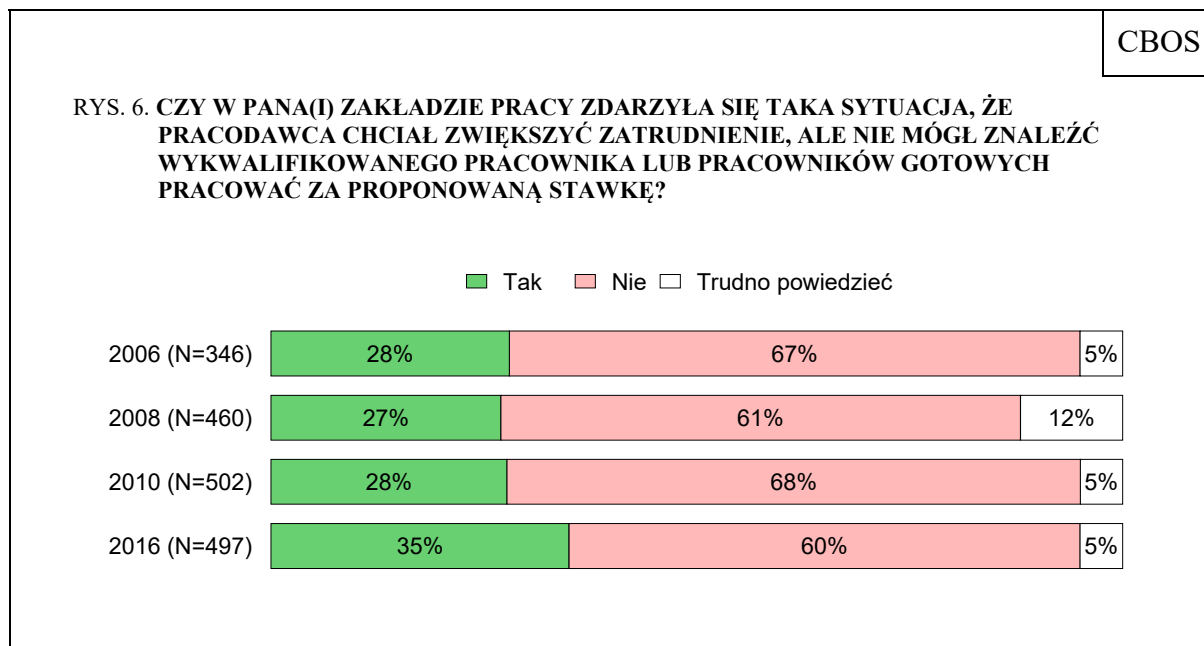
Co czwarty badany (26%) zna osobiście kogoś zatrudniającego obcokrajowca. O ile odsetek korzystających z płatnej pomocy cudzoziemców był w tej i poprzedniej dekadzie w miarę stabilny, o tyle w ostatnich sześciu latach zauważalnie przybyło osób (wzrost o 12 punktów procentowych) mających w otoczeniu kogoś, kto zatrudnia obywateli innego kraju.

Respondenci, którzy zatrudniali obcokrajowca lub znają kogoś, kto to robił, to relatywnie częściej mieszkańcy największych miast, najlepiej wykształceni, przedstawiciele kadry kierowniczej, specjaliści oraz pracujący na własny rachunek, a także najmłodsi badani, osoby najlepiej zarabiające oraz mieszkańcy centralnej Polski.

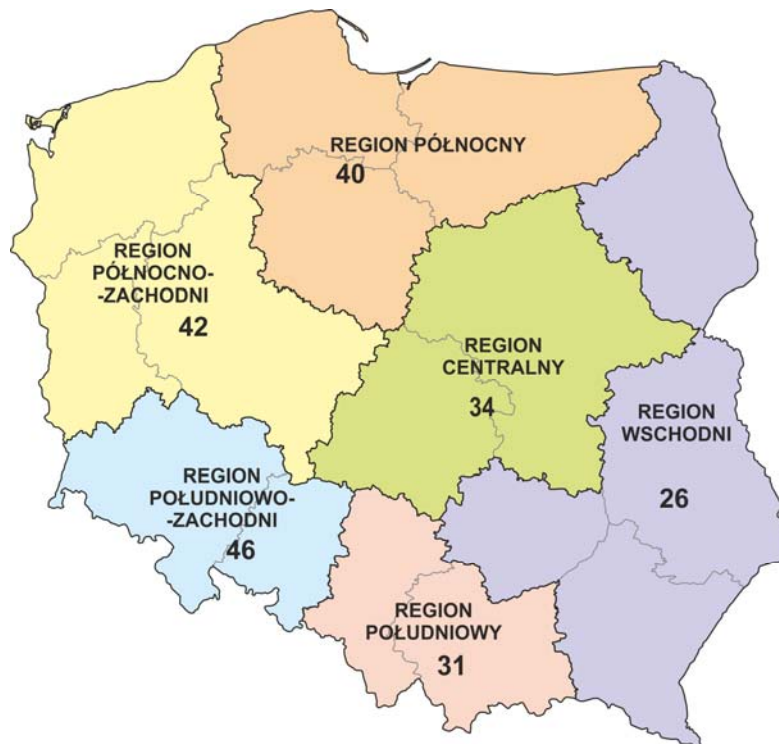

Ponad jedna trzecia pracujących (35%) deklaruje, że w ich zakładach pracy zdarzyła się sytuacja, że brakowało wykwalifikowanych pracowników lub osób gotowych pracować za proponowaną stawkę. W ubiegłej dekadzie odsetek zakładów pracy borykających się z deficytem wykwalifikowanych pracowników pozostawał stabilny, natomiast w ostatnich sześciu latach zauważalnie się zwiększył.

Zatrudnienie w zakładach, w których brakowało pracowników, częściej niż inni deklarują badani z największych miast, mieszkańcy Polski zachodniej, respondenci mający nie więcej niż 34 lata, najlepiej wykształceni, a także przedstawiciele kadry kierowniczej, specjaliści, robotnicy niewykwalifikowani oraz pracownicy spółek właścicieli prywatnych i państwa.

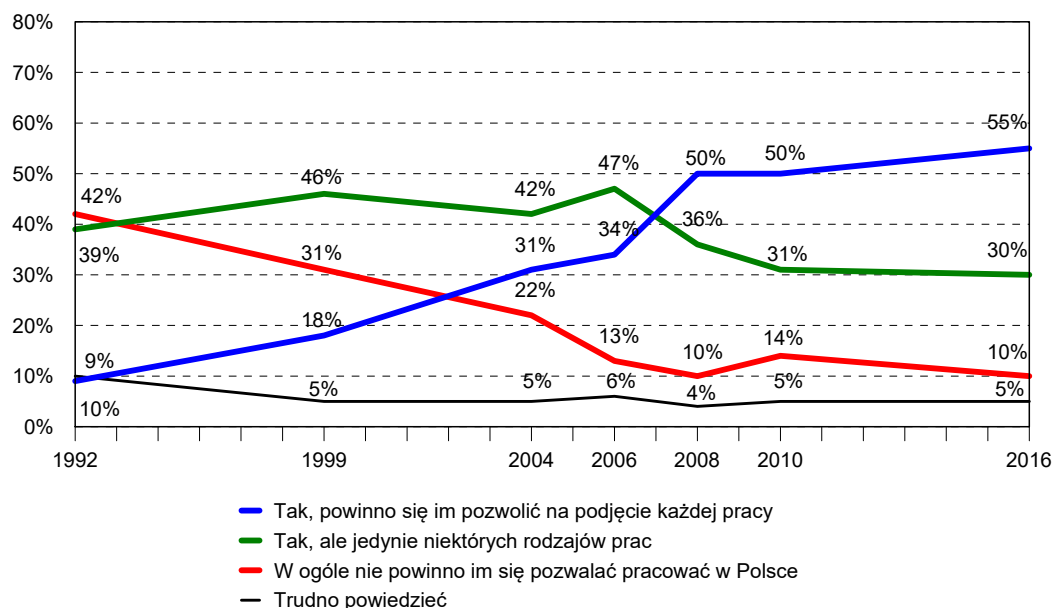
RYS. 7. ODSETEK DEKLARUJĄCYCH, ŻE W ICH ZAKŁADZIE PRACY ZABRAKŁO WYKWALIFIKOWANYCH PRACOWNIKÓW GOTOWYCH PRACOWAĆ ZA PROPONOWANĄ STAWKĘ

OPINIE

Zdecydowana większość Polaków (85%) akceptuje podejmowanie w Polsce pracy przez obcokrajowców, przy czym ponad połowa (55%) – każdej, a niespełna jedna trzecia (30%) – tylko niektórych rodzajów prac. Przeciwny zatrudnianiu obcokrajowców jest co dziesiąty badany (10%). Od poprzedniego pomiaru sprzed sześciu lat ta ostatnia grupa nieco się zmniejszyła, natomiast przybyło osób aprobujących podejmowanie przez cudzoziemców pracy w Polsce bez ograniczeń. Liczebną przewagę osób deklarujących takie stanowisko nad dwoma pozostałymi (całkowity zakaz lub aprobata warunkowa) obserwujemy od 2008 roku. Wcześniej największą grupę stanowili dopuszczający powierzenie obcokrajowcom jedynie niektórych prac lub też zdecydowani przeciwnicy ich zatrudniania.

RYS. 8. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY CUDZOZIEMCOM POWINNO SIĘ POZWOLIĆ NA PODJĘCIE PRACY W POLSCE?

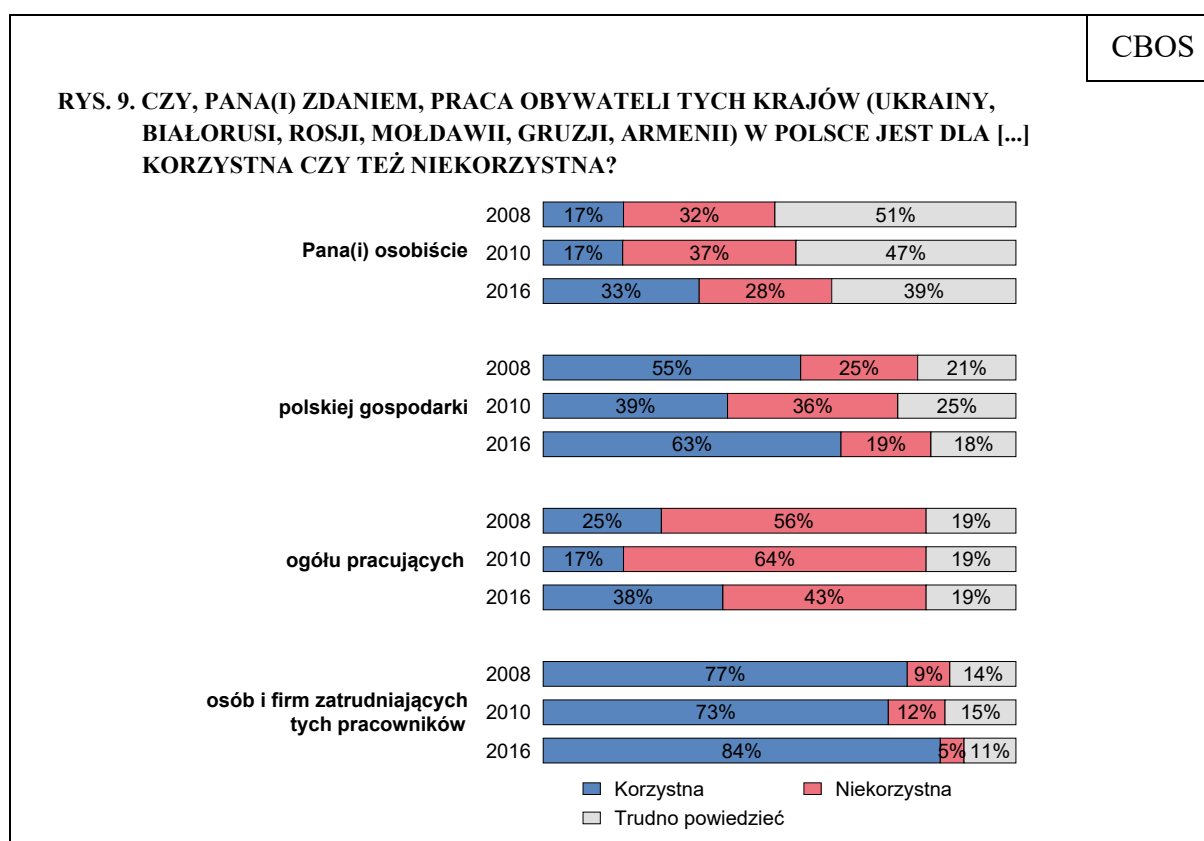
Pod względem przekonania, że cudzoziemcy nie powinni móc podejmować w Polsce pracy, wyróżniają się badani najslabiej wykształceni, bezrobotni, robotnicy wykwalifikowani (niewykwalifikowani relatywnie często są za możliwością podejmowania tylko niektórych rodzajów prac), a także respondenci z gospodarstw o najniższych dochodach *per capita*, niezadowoleni ze swojej sytuacji materialnej. Z kolei o tym, że obcokrajowcy powinni mieć możliwość podejmowania każdej pracy w naszym kraju, najczęściej mówią osoby mieszkające w największych miastach, badani mający wyższe wykształcenie, uzyskujący najwyższe dochody na osobę w gospodarstwie domowym oraz prywatni przedsiębiorcy. Ponadto częściej są to ankietowani znający jakiegoś cudzoziemca mieszkającego w naszym kraju, niż niemający takich kontaktów.

Tabela 2

Jak Pan(i) sądzi, czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?	Odpowiedzi osób	
	znających obcokrajowca mieszkającego w Polsce	nieznających obcokrajowca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
Tak, powinno się im pozwolić na podjęcie każdej pracy	69	47
Tak, ale jedynie niektórych rodzajów prac	26	32
W ogóle nie powinno im się pozwalać pracować w Polsce	4	14
Trudno powiedzieć	1	7

Chcieliśmy się dowiedzieć, jak badani postrzegają pracę w Polsce obcokrajowców pochodzących ze Wschodu: z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Armenii, Gruzji i Mołdawii, a więc tych, którzy dotychczas mogli przebywać i zatrudniać się w Polsce na podstawie oświadczenia pracodawcy o zamiarze powierzenia im pracy, a którzy po zmianie przepisów i likwidacji procedury oświadczeniowej zostaną najprawdopodobniej objęci ułatwieniem, jakim jest zniesienie wymogu tzw. testu rynku pracy.

Praca obcokrajowców ze Wschodu najczęściej postrzegana jest jako korzystna dla zatrudniających ich osób i firm (84% wobec 5% będących przeciwnego zdania), a także polskiej gospodarki (63% wobec 19% uważających ją za niekorzystną). Opinie o tym, jaki ma ona wpływ na sytuację pracowników i obywateli, są znacznie bardziej zróżnicowane. Pomijając znaczny odsetek niemających wyrobionej opinii, respondenci częściej oceniają pracę w Polsce obcokrajowców ze Wschodu jako korzystną dla siebie niż niekorzystną (33% wobec 28%), natomiast w przypadku sytuacji ogółu pracujących częściej wskazują na jej wpływ negatywny niż pozytywny (43% wobec 38%). Obecnie praca w naszym kraju obywateli Ukrainy, Rosji, Białorusi, Armenii, Gruzji i Mołdawii jest przez Polaków bardziej ceniona niż w ubiegłej dekadzie. Wzrost jej wartości w percepcji społecznej zaznacza się we wszystkich czterech wymiarach (zob. rys. 9).

W 2008 i 2010 roku w pytaniu wymienieni byli wyłącznie obywatele Ukrainy, Białorusi i Rosji.

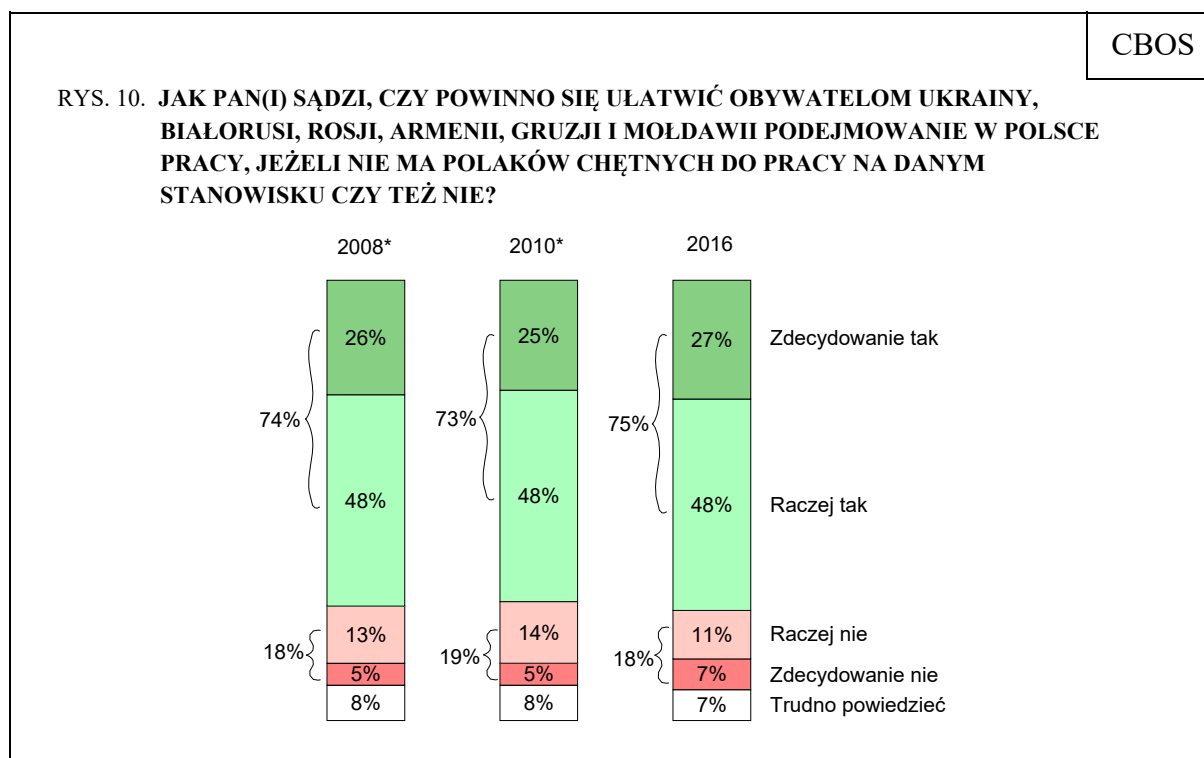
Przekonanie o negatywnym wpływie zatrudniania w Polsce obywateli wymienionych państw na swoją sytuację osobistą wyraźnie przeważa nad przeciwną opinią wśród osób mających wykształcenie zasadnicze zawodowe, pracowników usług, robotników, bezrobotnych, a także respondentów uzyskujących niskie dochody *per capita* i niezadowolonych ze swojej sytuacji materialnej. O pozytywnym wpływie w tym wymiarze częściej niż inni mówią mieszkańcy największych miast, osoby najlepiej wykształcone, najmłodszy badani, przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści, pracownicy administracyjno-biurowi, prywatni przedsiębiorcy, rolnicy, osoby o najwyższych dochodach i respondenci usatysfakcjonowani własną sytuacją ekonomiczną. Przekonanie, że praca w Polsce cudzoziemców ze Wschodu jest korzystna dla gospodarki, przeważa we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Przeciwnego zdania częściej niż inni są badani mający wykształcenie zasadnicze zawodowe, pracownicy usług, robotnicy niewykwalifikowani i osoby bierne zawodowo zajmujące się domem lub niepracujące zarobkowo z innych powodów.

Na opinię w tej sprawie znacząco wpływa osobista znajomość mieszkającego w Polsce obywatela któregoś z wymienionych wyżej krajów. Osoby deklarujące taką znajomość nie tylko częściej niż pozostali mówią o zaletach pracy obcokrajowców w naszym kraju dla przedsiębiorstw i gospodarki, ale także na ogół postrzegają ją jako korzystną dla samych siebie i sytuacji pracowników w Polsce.

Tabela 3

Czy praca obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji, Armenii, Gruzji i Mołdawii w Polsce jest dla [...] korzystna czy też niekorzystna?	Odpowiedzi osób:	
	znających obywatela któregoś z wymienionych krajów mieszkającego w Polsce	nieznających cudzoziemca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
◆ Pana(i) osobiście		
Korzystna	57	24
Niekorzystna	21	32
Trudno powiedzieć	22	44
◆ polskiej gospodarki		
Korzystna	77	57
Niekorzystna	16	21
Trudno powiedzieć	7	22
◆ ogółu pracujących		
Korzystna	52	33
Niekorzystna	39	44
Trudno powiedzieć	8	23
◆ osób i firm zatrudniających tych pracowników		
Korzystna	96	79
Niekorzystna	1	6
Trudno powiedzieć	3	15

Trzy czwarte badanych (75%) sądzi, że obywatelom Ukrainy, Białorusi, Rosji, Armenii, Gruzji i Mołdawii powinno się ułatwić podejmowanie pracy w Polsce, jeżeli nie ma Polaków chętnych do jej podjęcia. Od 2008 roku opinie w tej sprawie w zasadzie się nie zmieniają.

* W 2008 i 2010 roku w pytaniu wymienieni byli wyłącznie obywatele Ukrainy, Białorusi i Rosji.

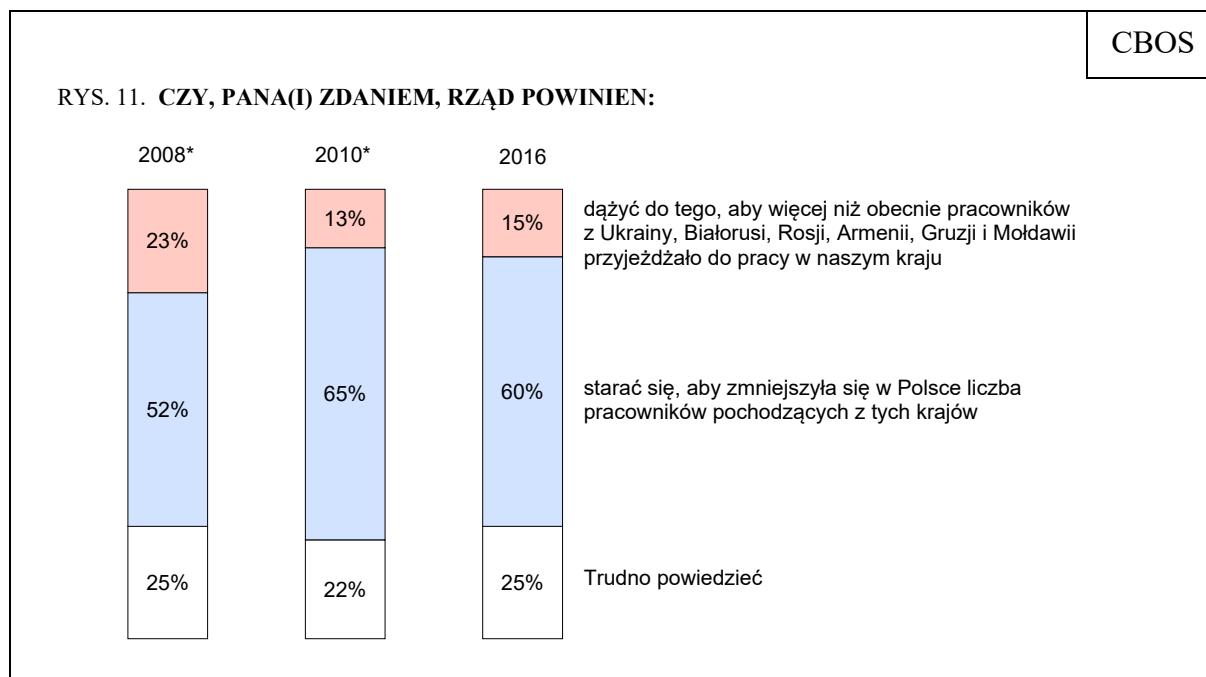
We wszystkich grupach społecznych i demograficznych przeważa przekonanie, że obywatelom wymienionych państw powinno się ułatwić zatrudnienie w Polsce. Przeciwni ułatwieniom relatywnie często są badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym (28%), źle sytuowani (27%) oraz robotnicy niewykwalifikowani (32%) i pracownicy usług (26%).

Na wzrost poziomu aprobaty ułatwień przekłada się znajomość osoby pochodzącej z któregoś z tych krajów, niemniej również wśród badanych, którzy nikogo takiego nie znają, jest on wysoki.

Tabela 4

Jak Pan(i) sądzi, czy powinno się ułatwić obywatelom Ukrainy, Białorusi, Rosji, Armenii, Gruzji i Mołdawii podejmowanie w Polsce pracy, jeżeli nie ma Polaków chętnych do pracy na danym stanowisku, czy też nie?	Odpowiedzi osób:	
	znających obywatela któregoś z wymienionych krajów mieszkającego w Polsce	nieznających cudzoziemca mieszkającego w Polsce
	w procentach	
Tak	88	71
Nie	9	22
Trudno powiedzieć	3	7

Sześciu na dziesięciu Polaków (60%) uważa, że rząd powinien dążyć do ograniczenia liczby pracowników ze Wschodu, natomiast w opinii około jednej szóstej (15%) – powinien starać się o jej zwiększenie. Stosunek do promowania zatrudniania w Polsce obywateli Ukrainy, Białorusi, Rosji, Armenii, Gruzji i Mołdawii jest obecnie nieco mniej krytyczny, niż był w 2010 roku, ale też mniej przychylny niż w roku 2008.

W 2008 i 2010 roku w pytaniu wymienieni byli wyłącznie obywatele Ukrainy, Białorusi i Rosji.

Dążenie do zmniejszenia przez rząd liczby pracowników ze Wschodu w Polsce częściej niż przeciętnie postulują rolnicy, technicy i średni personel, pracownicy usług, osoby bezrobotne i bierni zawodowo zajmujący się domem, badani mający wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz uzyskujący niskie dochody *per capita*. Przekonaniu o potrzebie zwiększenia ich liczby sprzyja w pewnym stopniu osobista znajomość osób pochodzących ze wskazanych krajów, doświadczenie (własne lub kogoś z otoczenia) w zatrudnianiu obcokrajowców lub praca w zakładzie, który borykał się z problemem deficytu wykwalifikowanych pracowników.

Tabela 5

Odpowiedzi:	Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:		
	dążyć do tego, aby więcej niż obecnie pracowników z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Armenii, Gruzji i Mołdawii przyjeżdżało do pracy w naszym kraju	starać się, aby zmniejszyła się w Polsce liczba pracowników pochodzących z tych krajów	Trudno powiedzieć
w procentach			
znających obywatela któregoś z wymienionych krajów mieszkającego w Polsce	22	45	33
nieznających cudzoziemca mieszkającego w Polsce	12	66	22
badanych zatrudniających obcokrajowca lub znających osobę zatrudniającą obcokrajowca	23	48	29
pozostałych badanych	12	64	24
pracujących w zakładach, w których brakowało pracowników	23	49	28
pozostałych pracujących	11	61	28

Wzrost liczby obcokrajowców w Polsce znajduje potwierdzenie w deklaracjach respondentów. W stosunku do ubiegłej dekady przybyło ankietowanych znających osobiście mieszkających w naszym kraju cudzoziemców – najczęściej obywateli Ukrainy – lub też mających w otoczeniu osoby, które cudzoziemców zatrudniały. Od tego czasu Polacy stali się również bardziej przychylni wobec pracy obcokrajowców ze Wschodu w naszym kraju. Przybyło nie tylko badanych, którzy dostrzegają korzyści płynące z zatrudniania Ukraińców, Białorusinów, Rosjan, Ormian, Gruzinów i Mołdawian dla polskich pracodawców i gospodarki, ale także pozytywnie oceniających wpływ ich pracy na własną sytuację i sytuację pracowników w Polsce, choć co do dwóch ostatnich kwestii zdania są podzielone. Podobnie jak przed laty, opinia publiczna jest przychylna ułatwieniom w podejmowaniu w Polsce pracy przez obywateli wyżej wymienionych państw, jeśli tylko nie ma Polaków chętnych do jej wykonywania, jednak ogólnie rzecz biorąc nadal większość uważa, że rząd powinien dążyć do ograniczenia, a nie zwiększenia ich liczby.

Opracował
Michał FELIKSIĄK

Tabela 1

		W Polsce mieszka coraz więcej obcokrajowców, osób nieposiadających obywatelstwa polskiego. Czasem przyjeżdżają oni, żeby pracować, inni zakładają przedsiębiorstwa. Polki i Polacy wchodzą w związki z obcokrajowcami. Czy zna Pan(i) osobiście jakiegoś cudzoziemca mieszkającego w Polsce?			Liczba osób
		Tak %	Nie %	Trudno powiedzieć %	
Ogółem		33	66	1	935
Płeć	Mężczyźni	38	61	1	441
	Kobiety	29	71	1	494
Wiek	18–24 lata	41	56	3	73
	25–34	42	57	1	181
	35–44	42	57	1	175
	45–54	34	66		141
	55–64	28	71	1	169
	65 lat i więcej	16	83	1	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	28	72	0	372
	Miasto do 19 999	32	67	1	126
	20 000 – 99 999	31	67	2	191
	100 000 – 499 999	33	66	0	149
	500 000 i więcej mieszk.	57	41	2	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	14	85	1	186
	Zasadnicze zawodowe	21	79		229
	Średnie	33	65	2	285
	Wyższe	59	41	0	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	67	33		105
	Średni personel, technicy	47	50	3	33
	Pracownicy adm.-biurowi	48	52		56
	Pracownicy usług	38	62		63
	Robotnicy wykwalifikowani	25	74	2	102
	Robotnicy niewykwalifik.	51	49		37
	Rolnicy	24	76		51
	Pracujący na własny rach.	52	47	1	46
	Bezrobotni	26	74		37
	Emeryci	14	85	1	218
	Renciści	18	82		58
	Uczniowie i studenci	48	48	4	41
	Gospodynie domowe i inni	21	76	3	90
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	45	53	2	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	48	52		83
	sekt. pryw. poza rolnict.	46	53	1	242
	prywatnym gosp. rolnym	25	75		53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	25	75		105
	Od 650 zł do 999 zł	22	78		142
	Od 1000 zł do 1399 zł	31	67	2	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	31	69		139
	2000 zł i więcej	63	36	1	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	27	71	2	83
	Średnie	27	73	1	368
	Dobre	39	60	1	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	34	66		60
	Raz w tygodniu	24	74	1	440
	1–2 razy w miesiącu	34	65	1	146
	Kilka razy w roku	42	58		199
	W ogóle nie uczestniczy	58	42		77
Poglądy polityczne	Lewica	45	55		136
	Centrum	42	58	0	248
	Prawica	30	68	1	287
	Trudno powiedzieć	20	79	1	256

Tabela 2

		Czy kiedykolwiek korzystał(a) Pan(i) z płatnej pomocy obcokrajowca (np. przy pracach domowych, remontowych, opiece nad dziećmi) lub zatrudniał(a) Pan(i) obcokrajowca np. na budowie, przy pracach polowych itp.?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		5	95	933
Płeć	Meżczyźni	6	94	439
	Kobiety	4	96	494
Wiek	18–24 lata	9	91	71
	25–34	5	95	180
	35–44	4	96	175
	45–54	6	94	141
	55–64	5	95	169
	65 lat i więcej	4	96	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	95	373
	Miasto do 19 999	2	98	126
	20 000 – 99 999	3	97	190
	100 000 – 499 999	0	100	149
	500 000 i więcej mieszk.	21	79	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	4	96	184
	Zasadnicze zawodowe	1	99	229
	Średnie	5	95	284
	Wyższe	10	90	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	17	83	105
	Średni personel, technicy	1	99	33
	Pracownicy adm.-biurowi	2	98	56
	Pracownicy usług		100	63
	Robotnicy wykwalifikowani	2	98	102
	Robotnicy niewykwalifik.	5	95	37
	Rolnicy	8	92	51
	Pracujący na własny rach.	9	91	46
	Bezrobotni	2	98	37
	Emeryci	3	97	218
	Renciści	6	94	58
	Uczniowie i studenci	9	91	39
	Gospodynie domowe i inni	2	98	89
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4	96	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	11	89	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	6	94	242
	prywatnym gosp. rolnym	7	93	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	7	93	105
	Od 650 zł do 999 zł	1	99	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	4	96	173
	Od 1400 zł do 1999 zł	5	95	139
	2000 zł i więcej	7	93	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	3	97	82
	Średnie	5	95	369
	Dobre	6	94	483
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	1	99	60
	Raz w tygodniu	4	96	438
	1–2 razy w miesiącu	5	95	144
	Kilka razy w roku	6	94	199
	W ogóle nie uczestniczy	9	91	77
Poglądy polityczne	Lewica	9	91	136
	Centrum	6	94	248
	Prawica	4	96	286
	Trudno powiedzieć	3	97	255

Tabela 3

		Czy zna Pan(i) osobiście kogoś zatrudniającego obcokrajowca (np. jako pomoc domową, opiekunkę do dzieci, pielęgniarkę, pracownika na budowie lub przy pracach remontowych, polowych itp.)?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		26	74	932
Płeć	Mężczyźni	31	69	439
	Kobiety	21	79	494
Wiek	18–24 lata	34	66	70
	25–34	28	72	180
	35–44	32	68	175
	45–54	28	72	141
	55–64	23	77	169
	65 lat i więcej	17	83	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	22	78	372
	Miasto do 19 999	21	79	126
	20 000 – 99 999	24	76	190
	100 000 – 499 999	27	73	149
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	48	52	95
	Podstawowe / gimnazjalne	14	86	184
	Zasadnicze zawodowe	17	83	229
	Średnie	24	76	284
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	47	53	235
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	54	46	105
	Średni personel, technicy	18	82	33
	Pracownicy adm.-biurowi	32	68	56
	Pracownicy usług	29	71	63
	Robotnicy wykwalifikowani	24	76	101
	Robotnicy niewykwalifik.	26	74	37
	Rolnicy	24	76	51
	Pracujący na własny rach.	40	60	46
	Bezrobotni	26	74	37
	Emeryci	15	85	218
	Renciści	14	86	58
	Pracuje w:	Uczniowie i studenci	38	62
Gospodynie domowe i inni		13	87	89
inst. państw., publicznej		35	65	119
spółce właścicieli prywatnych i państwa		40	60	83
sekt. pryw. poza rolnict. prywatnym gosp. rolnym		32	68	242
Dochody na jedną osobę	24	76	53	
	Do 649 zł	18	82	105
	Od 650 zł do 999 zł	19	81	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	27	73	173
	Od 1400 zł do 1999 zł	28	72	139
Ocena własnych war. mater.	2000 zł i więcej	41	59	145
	Złe	20	80	82
	Średnie	23	77	369
Udział w prakt. religijnych	Dobre	29	71	482
	Kilka razy w tygodniu	24	76	60
	Raz w tygodniu	21	79	438
	1–2 razy w miesiącu	28	72	144
	Kilka razy w roku	33	67	199
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	34	66	77
	Lewica	33	67	136
	Centrum	35	65	248
	Prawica	23	77	286
	Trudno powiedzieć	17	83	254

Tabela 4

		Czy w Pana(i) zakładzie pracy zdarzyła się taka sytuacja, że pracodawca chciał zwiększyć zatrudnienie, ale nie mógł znaleźć wykwalifikowanego pracownika lub pracowników gotowych pracować za proponowaną stawkę?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		35	60	5	497
Płeć	Mełczyźni	42	55	3	274
	Kobiety	27	66	7	223
Wiek	18–24 lata	47	46	7	25
	25–34	44	54	2	130
	35–44	38	57	5	145
	45–54	25	66	9	110
	55–64	28	68	4	71
	65 lat i więcej	19	76	5	16
Miejsce zamieszkania	Wieś	33	64	3	202
	Miasto do 19 999	35	58	8	60
	20 000 – 99 999	32	61	7	85
	100 000 – 499 999	36	59	5	89
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	44	48	8	61
	Podstawowe / gimnazjalne	38	58	5	38
	Zasadnicze zawodowe	30	64	7	122
	Średnie	28	68	3	155
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	44	51	5	182
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	44	52	4	105
	Średni personel, technicy	34	59	7	33
	Pracownicy adm.-biurowi	39	54	7	56
	Pracownicy usług	30	67	2	63
	Robotnicy wykwalifikowani	37	57	6	101
	Robotnicy niewykwalifik.	44	52	5	37
	Rolnicy	17	74	8	51
	Pracujący na własny rach.	25	72	2	46
	Bezrobotni	100			1
Pracuje w:	Emeryci		79	21	4
	Uczniowie i studenci	100			1
	inst. państw., publicznej	23	71	6	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	57	41	2	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	37	58	5	242
Dochody na jedną osobę	prywatnym gosp. rolnym	18	74	8	53
	Do 649 zł	30	66	4	47
	Od 650 zł do 999 zł	28	62	10	67
	Od 1000 zł do 1399 zł	35	61	5	84
	Od 1400 zł do 1999 zł	40	55	4	79
Ocena własnych war. mater.	2000 zł i więcej	41	56	3	98
	Złe	34	64	3	26
	Średnie	36	56	8	165
Udział w prakt. religijnych	Dobre	35	62	4	306
	Kilka razy w tygodniu	33	67		19
	Raz w tygodniu	30	66	4	227
	1–2 razy w miesiącu	28	61	11	88
	Kilka razy w roku	49	47	4	117
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	39	60	2	41
	Lewica	32	65	3	72
	Centrum	44	51	6	139
	Prawica	33	63	4	157
	Trudno powiedzieć	32	63	6	126

Tabela 5

		Jak Pan(i) sądzi, czy cudzoziemcom powinno się pozwolić na podjęcie pracy w Polsce?				Liczba osób
		Tak, powinno się im pozwolić na podjęcie każdej pracy	Tak, ale jedynie niektórych rodzajów prac	W ogóle nie powinno im się pozwalać pracować w Polsce	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		55	30	10	5	935
Płeć	Mężczyźni	56	29	11	4	441
	Kobiety	53	31	10	6	494
Wiek	18–24 lata	60	23	8	9	73
	25–34	62	18	14	6	181
	35–44	58	34	5	2	175
	45–54	57	28	13	2	141
	55–64	52	38	7	3	169
	65 lat i więcej	44	33	13	10	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	32	13	7	372
	Miasto do 19 999	54	26	10	10	126
	20 000 – 99 999	55	30	9	6	191
	100 000 – 499 999	60	28	11	1	149
	500 000 i więcej mieszk.	70	28	1	1	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	34	33	22	11	186
	Zasadnicze zawodowe	51	29	15	5	229
	Średnie	58	30	7	4	285
	Wyższe	70	28	1	2	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	66	33	1	1	105
	Średni personel, technicy	65	25	5	5	33
	Pracownicy adm.-biurowi	65	27	2	6	56
	Pracownicy usług	57	26	14	4	63
	Robotnicy wykwalifikowani	54	27	17	3	102
	Robotnicy niewykwalifik.	45	39	13	2	37
	Rolnicy	62	27	5	7	51
	Pracujący na własny rach.	72	26	1		46
	Bezrobotni	40	31	24	5	37
	Emeryci	45	35	12	8	218
	Renciści	36	38	14	12	58
	Uczniowie i studenci	66	18	3	12	41
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	56	23	18	2	90
	inst. państw., publicznej	56	36	3	5	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	64	27	7	2	83
	sekt. pryw. poza rolnict. prywatnym gosp. rolnym	62	25	11	2	242
Dochody na jedną osobę	2000 zł i więcej	62	27	5	6	53
	Do 649 zł	44	26	26	5	105
	Od 650 zł do 999 zł	46	36	12	5	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	54	29	13	4	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	51	38	5	6	139
Ocena własnych war. mater.	2000 zł i więcej	73	21	3	2	146
	Złe	46	26	20	7	83
	Średnie	49	32	12	7	368
Udział w prakt. religijnych	Dobre	60	29	8	4	484
	Kilka razy w tygodniu	55	29	10	5	60
	Raz w tygodniu	48	33	13	6	440
	1–2 razy w miesiącu	58	28	7	7	146
	Kilka razy w roku	59	28	10	3	199
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	73	18	7	2	77
	Lewica	68	26	3	2	136
	Centrum	56	34	8	3	248
	Prawica	55	31	8	6	287
	Trudno powiedzieć	47	26	19	8	256

Tabela 6

		Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli tych krajów w Polsce jest dla polskiej gospodarki korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		63	19	18	936
Płeć	Meżczyźni	71	18	12	441
	Kobiety	56	20	24	495
Wiek	18–24 lata	65	18	17	73
	25–34	59	23	18	182
	35–44	59	25	17	175
	45–54	71	15	14	141
	55–64	66	20	15	169
	65 lat i więcej	61	12	26	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	60	22	18	373
	Miasto do 19 999	66	16	17	126
	20 000 – 99 999	57	21	22	191
	100 000 – 499 999	66	17	16	149
	500 000 i więcej mieszk.	76	10	14	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	57	16	26	186
	Zasadnicze zawodowe	55	28	17	229
	Średnie	60	21	18	286
	Wyższe	78	9	13	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	10	12	105
	Średni personel, technicy	74	12	14	33
	Pracownicy adm.-biurowi	77	9	14	56
	Pracownicy usług	49	32	19	63
	Robotnicy wykwalifikowani	64	26	10	102
	Robotnicy niewykwalifik.	50	38	12	37
	Rolnicy	64	22	14	51
	Pracujący na własny rach.	69	19	12	46
	Bezrobotni	58	20	22	37
	Emeryci	62	15	23	218
	Renciści	70	7	24	58
	Uczniowie i studenci	70	9	21	41
	Gospodynie domowe i inni	41	32	27	91
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	14	15	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	69	17	14	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	65	23	12	242
	prywatnym gosp. rolnym	64	23	13	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	52	25	24	105
	Od 650 zł do 999 zł	60	24	16	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	64	18	18	174
	Od 1400 zł do 1999 zł	68	18	14	139
	2000 zł i więcej	81	9	10	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	56	21	23	83
	Średnie	58	20	22	369
	Dobre	68	17	14	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	61	13	26	60
	Raz w tygodniu	61	19	20	440
	1–2 razy w miesiącu	61	21	18	146
	Kilka razy w roku	67	21	12	199
	W ogóle nie uczestniczy	70	14	15	77
Poglądy polityczne	Lewica	74	13	13	135
	Centrum	66	17	17	248
	Prawica	68	16	16	287
	Trudno powiedzieć	50	27	24	257

Tabela 7

		Czy, Pana(i) zdaniem, praca obywateli tych krajów w Polsce jest dla Pana(i) osobiście korzystna czy też niekorzystna?			Liczba osób
		Korzystna	Niekorzystna	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		33	28	39	933
Płeć	Meżczyźni	40	30	30	440
	Kobiety	28	26	46	493
Wiek	18–24 lata	48	29	23	73
	25–34	31	32	37	181
	35–44	34	31	36	175
	45–54	37	29	34	140
	55–64	35	28	38	168
	65 lat i więcej	26	22	52	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	28	31	41	371
	Miasto do 19 999	29	28	43	126
	20 000 – 99 999	36	26	37	190
	100 000 – 499 999	36	29	35	149
	500 000 i więcej mieszk.	50	19	31	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	26	28	45	186
	Zasadnicze zawodowe	24	41	35	228
	Średnie	30	28	42	284
	Wyższe	52	15	33	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	56	13	31	105
	Średni personel, technicy	33	32	35	33
	Pracownicy adm.-biurowi	42	17	40	56
	Pracownicy usług	21	42	37	62
	Robotnicy wykwalifikowani	26	43	30	102
	Robotnicy niewykwalifik.	40	44	15	37
	Rolnicy	41	33	26	51
	Pracujący na własny rach.	41	21	38	45
	Bezrobotni	24	40	35	37
	Emeryci	25	25	51	218
	Renciści	32	24	44	58
	Uczniowie i studenci	55	18	27	41
	Gospodynie domowe i inni	23	29	48	90
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	15	43	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	42	29	28	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	36	36	29	240
	prywatnym gosp. rolnym	39	36	25	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	34	37	29	104
	Od 650 zł do 999 zł	24	35	41	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	31	29	40	174
	Od 1400 zł do 1999 zł	33	24	43	139
	2000 zł i więcej	56	17	26	145
Ocena własnych war. mater.	Złe	19	31	50	83
	Średnie	28	32	40	366
	Dobre	40	25	36	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	32	25	43	59
	Raz w tygodniu	31	29	40	439
	1–2 razy w miesiącu	30	25	45	146
	Kilka razy w roku	35	32	33	199
	W ogóle nie uczestniczy	50	21	28	77
Poglądy polityczne	Lewica	44	18	38	135
	Centrum	35	29	36	247
	Prawica	39	27	35	287
	Trudno powiedzieć	21	35	44	256

Tabela 8

		Czy, Pana(i) zdaniem, rząd powinien:			Liczba osób
		dążyć do tego, aby więcej niż obecnie pracowników z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Armenii, Gruzji i Mołdawii przyjeżdżało do pracy w naszym kraju	starać się, aby zmniejszyła się w Polsce liczba pracowników pochodzących z tych krajów	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		15	60	26	933
Płeć	Mężczyźni	18	58	24	439
	Kobiety	12	61	27	494
Wiek	18–24 lata	15	64	22	73
	25–34	11	59	30	181
	35–44	13	59	29	176
	45–54	16	59	26	140
	55–64	19	58	23	168
	65 lat i więcej	16	61	23	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	13	67	20	372
	Miasto do 19 999	8	61	31	127
	20 000 – 99 999	16	60	24	190
	100 000 – 499 999	19	51	30	149
	500 000 i więcej mieszk.	22	40	38	96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	15	69	16	186
	Zasadnicze zawodowe	9	71	20	229
	Średnie	14	56	29	284
	Wyższe	21	44	35	234
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	24	40	36	105
	Średni personel, technicy	8	70	22	33
	Pracownicy adm.-biurowi	15	51	34	56
	Pracownicy usług	5	68	27	63
	Robotnicy wykwalifikowani	15	64	21	102
	Robotnicy niewykwalifik.	15	63	22	37
	Rolnicy	6	75	19	51
	Pracujący na własny rach.	21	37	42	45
	Bezrobotni	8	76	16	37
	Emeryci	14	61	25	217
	Renciści	22	60	18	58
	Uczniowie i studenci	29	50	20	41
		Gospodynie domowe i inni	7	69	24
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	13	53	34	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	20	48	32	83
	sekt. prywat. poza rolnict.	16	57	27	241
	prywatnym gosp. rolnym	7	75	18	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	15	69	15	105
	Od 650 zł do 999 zł	9	70	21	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	13	61	26	174
	Od 1400 zł do 1999 zł	19	60	21	138
	2000 zł i więcej	21	43	36	145
Ocena własnych war. mater.	Złe	16	65	18	83
	Średnie	11	65	24	366
	Dobre	17	54	28	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	12	60	28	60
	Raz w tygodniu	15	63	22	438
	1–2 razy w miesiącu	13	61	26	146
	Kilka razy w roku	16	59	25	198
	W ogóle nie uczestniczy	16	41	42	77
Poglądy polityczne	Lewica	25	46	29	135
	Centrum	18	58	25	247
	Prawica	13	65	22	286
	Trudno powiedzieć	9	64	28	256